

BURMISTRZ MIASTA

W TARNOWSKICH GÓRACH

Projekt

**UCHWAŁA Nr/...../.....
Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach**

z dnia

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Tarnowskich Górach
na lata 2019-2021**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.), art. 176, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.), na wniosek Burmistrza Miasta Tarnowskie Góry

Rada Miejska w Tarnowskich Górach

uchwała:

§ 1

Przyjąć Gminny Program Wspierania Rodziny w Tarnowskich Górach na lata 2019-2021, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Tarnowskie Góry.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Opracował:

Zatwierdził:

DYREKTOR
Mińskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Tarnowskich Górach

Urząd Miński

RADCA PRAWNY

mgr Janina Nabiątek

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 998 z późn. zm.) do zadań własnych Gminy należy opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny. Zgodnie z art. 179 ust. 2 tej ustawy Rada Gminy, biorąc pod uwagę potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Na mocy art. 3 ust. 1 ustawy, obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej, które realizują go m.in. we współpracy ze środowiskiem lokalnym, instytucjami oświatowymi, organizacjami społecznymi.

Wspieranie rodziny polegać ma głównie na prowadzeniu pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka, również poprzez takie działania jak prowadzenie placówek wsparcia dziennego. Praca z rodziną odbywa się w formie: pracy socjalnej, asysty rodzinnej, poradnictwa specjalistycznego, terapii, mediacji.

Gminny program wspierania rodziny na lata 2019 - 2021 jest kontynuacją programu realizowanego w latach 2016 - 2018. Nowy program dostosowany został do zdiagnozowanych potrzeb tarnogórskich rodzin.

Realizatorami programu są: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach przy współpracy z Wydziałem Edukacji, Sportu i Zdrowia oraz Wydziałem Kultury, Turystyki i Promocji Miasta Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach.

DYREKTOR
miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Tarnowskich Górach

Urszula Krasińska

BURMISTRZ MIASTA

Arkadiusz CZECH

Załącznik
do Uchwały Nr
Rady Miejskiej
w Tarnowskich Górach
z dnia

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY
W TARNOWSKICH GÓRACH
NA LATA 2019 – 2021**

Tarnowskie Góry 2019

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
1. Podstawy prawne	4
2. Adresaci programu	5
3. Diagnoza	6
3.1 Charakterystyka demograficzna Tarnowskich Gór.....	6
3.2 Charakterystyka rodzin korzystających ze wsparcia MOPS.	8
4. Oferta gminy Tarnowskie Góry dedykowana rodzinie.....	10
4.1 Wychowanie, edukacja i rozwój.	10
4.2 Kultura, sport, rekreacja.	13
4.2.1 Działalność Tarnogórskiego Centrum Kultury.....	15
4.2.2 Miejska Biblioteka Publiczna.....	17
4.3 Zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	17
4.4 Działalność organizacji pozarządowych i grup parafialnych.....	22
5. Cele programu i planowane do realizacji zadania.....	23
6. Monitoring i ewaluacja	28
7. Źródła finansowania.....	28
Podsumowanie	29

Wstęp

Gminny program wspierania rodziny dla miasta Tarnowskie Góry na lata 2019 - 2021 stanowi kontynuację programu realizowanego w latach 2016 – 2018 i wynika z potrzeby podnoszenia jakości funkcjonowania systemu wspierania rodziny oraz podejmowania zintegrowanych działań wspierających dziecko i rodzinę, zmierzających do deinstytucjonalizacji, głównie poprzez wychowywanie dziecka w rodzinie naturalnej.

Głównym celem Programu jest zintegrowany system wsparcia na rzecz rodziny. Program określa cele i zadania ukierunkowane na zapewnienie rodzinom szeroko rozumianego wsparcia. Zakłada interdyscyplinarny charakter pracy wszystkich instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Podejmuje również zagadnienia związane z zapewnieniem rodzinom wspieranym pomocy wykwalifikowanych asystentów rodziny i rodzin wspierających. Ponadto Program przewiduje wsparcie kobiet w ciąży powikłanej oraz rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.

1. Podstawy prawne

Instytucja rodziny jest regulowana przez wiele aktów prawnych zarówno w Polsce, jak i w prawie międzynarodowym. Podstawowym aktem prawnym w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, której art. 16 stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.

Podstawy prawne niniejszego opracowania stanowią:

- ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2019r., poz. 506),
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 1508 z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2017r., poz. 682 z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 1457 z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 2134 z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 2220 z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2018r., poz. 998 z późn. zmianami),
- konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ z dnia 20 listopada 1989r. (Dz.U. z 1991r., nr 120, poz. 526 z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz.U. z 2019r., poz. 473),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 1390),
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020,
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 - 2022 w Tarnowskich Górach.

Gminny program wspierania rodziny stanowi realizację dyspozycji ustawowej wskazanej w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w art. 176 pkt 1, stanowiącej, iż: „do zadań własnych gminy należy: opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny (...)”.

Ponadto na mocy art. 3 ust. 1 ww. ustawy, obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, spoczywa na jednostkach

samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej, które realizują go m.in. we współpracy ze środowiskiem lokalnym, instytucjami oświatowymi, organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny, zgodnie z aktem prawnym, polegać ma głównie na prowadzeniu pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka, również poprzez takie działania, jak prowadzenie placówek wsparcia dziennego. Praca z rodziną może mieć formę pracy socjalnej, asysty rodzinnej, poradnictwa specjalistycznego, terapii, mediacji, pomocy prawnej, a także grup wsparcia.

Program wpisuje się w Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 - 2022 i jest zgodny z celem strategicznym 5 „Wielopłaszczyznowe wsparcie dziecka i rodziny – rozwój zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz rodziny”.

2. Adresaci programu

Adresatami programu są tarnogórskie rodziny, a w szczególności:

- rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych,
- dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- rodziny wielopokoleniowe,
- rodziny wielodzietne,
- rodziny niepełne,
- rodziny z dziećmi wymagającymi opieki w żłobkach i przedszkolach,
- rodziny o niskich dochodach wychowujące dzieci,
- rodziny z dziećmi dotknięte przemocą, uzależnieniami lub innymi trudnościami stanowiącymi zagrożenie rozwoju społeczno – emocjonalnego dzieci.

Wskazując adresatów programu, należy zaznaczyć, iż tarnogórskie rodziny posiadają dostęp do bogatego zaplecza instytucjonalnego.

Tarnowskie Góry, to miasto przyjazne rodzinom, dla których stworzono optymalne warunki do mieszkania, pracy, wypoczynku czy też edukacji dzieci:

- wspieranie młodych rodziców poprzez tworzenie nowych miejsc w żłobkach - w 2018 roku utworzono dodatkowych 15 miejsc w żłobku publicznym;
- przekazywanie rodzinom z dziećmi nowych mieszkań komunalnych - w 2017 roku oddano do użytku 72 nowe mieszkania w dzielnicy Lasowice, z których większość została zasiedlona przez rodziny z dziećmi;
- umożliwianie dostępu do nowoczesnych stref rekreacyjnych takich jak Park Wodny czy Hala Sportowa,

- umożliwianie dostępu do dóbr kultury i sztuki: działalność Tarnogórskiego Centrum Kultury, Miejskiej Biblioteki Publicznej, Muzeum, Pałacu w Rybnej,
- budowa nowych placów zabaw, siłowni outdoorowych, stref ruchu dla rodzin z dziećmi.

3. Diagnoza

3.1 Charakterystyka demograficzna Tarnowskich Gór.

Podstawą analizy demograficznej są dane pozyskane z Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach dotyczące lat 2016 – 2018, zgodnie z którymi ogólna liczba ludności na dzień 31 grudnia w kolejnych latach kształtowała się następująco:

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Tarnowskie Góry w latach 2016 – 2018.

Rok	Liczba mieszkańców
2016	59 194
2017	58 959
2018	58 893

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pozyskanych z Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach za rok 2016, 2017, 2018.

Utrzymujący się spadek liczby mieszkańców miasta jest czynnikiem mającym niekorzystny wpływ na różne dziedziny życia społecznego. Charakter zachodzących zmian pokrywa się z ogólnopolskimi tendencjami. Jako przyczynę wskazuje się m.in. zmniejszającą się dzietność kobiet, której poziom nie zapewnia prostej zastępowalności pokoleń. Nie jest możliwe w krótkim okresie czasu odwrócenie tendencji demograficznych. Możliwe są natomiast działania skierowane na wzmocnienie pozycji rodziny i inwestowanie w wychowanie, edukację oraz zdrowie dzieci i młodzieży.

Najlepsze dla dziecka środowisko wychowawcze tworzy rodzina. Obserwowane w ostatnich latach przemiany społeczno-gospodarcze przyczyniły się do istotnych zmian w funkcjonowaniu rodzin. Należą do nich m.in. zanikanie rodzin typu wielopokoleniowego oraz zmiana tradycyjnego podziału ról małżeńsko – rodzinnych i wychowawczych.

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące liczby zawieranych małżeństw oraz rozwodów w Tarnowskich Górach.

Tabela 2. Liczba zawartych małżeństw i rozwodów w gminie Tarnowskie Góry w latach 2016-2018r.

Rok	Liczba zawartych małżeństw	Liczba rozwodów
2016	582	189
2017	567	118
2018	606	114

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pozyskanych z Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach za rok 2016, 2017, 2018.

Z powyższych danych wynika, że wzrasta liczba zawieranych małżeństw przy jednoczesnym spadku liczby rozwodów. W roku 2018 liczba zawartych małżeństw była ponad pięciokrotnie wyższa niż liczba rozwodów.

Niepewność zatrudnienia i lęk przed utratą pracy, a także coraz większa konkurencyjność sprawiają, że wzrasta koncentracja na sprawach zawodowych kosztem rodziny. Wiele rodzin, szczególnie wielodzietnych i niepełnych, ma trudności z realizacją funkcji ekonomicznej i opiekuńczej. Mimo wsparcia finansowego wprowadzanego przez organy ustawodawcze, liczba urodzeń dzieci stale maleje. Poniższe dane obrazują zachodzące zmiany:

Tabela 3. Liczba urodzeń i zgonów w gminie Tarnowskie Góry w latach 2016-2018.

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2016	519	542	-23
2017	555	603	-48
2018	487	660	-173

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pozyskanych z Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach za rok 2016, 2017, 2018.

W 2018 roku w gminie Tarnowskie Góry odnotowuje się największy, w odniesieniu do ostatnich trzech lat, ujemny przyrost naturalny. Szczegółowe dane dotyczące struktury wieku dzieci i młodzieży zamieszkującej w gminie Tarnowskie Góry zawiera poniższa tabela.

Tabela 4. Liczba dzieci i młodzieży zamieszkujących w gminie Tarnowskie Góry w 2018r.

Wiek	Dziewczęta	Chłopcy	Ogółem
0-2	807	831	1.638
3 lata	281	287	568
4-5	555	617	1.172
6	317	338	655
7	318	317	635
8-12	1.449	1.580	3.029
13-15	756	792	1.548
16-17	520	515	1.035
18	251	268	519
Ogółem	5.254	5.545	10.799

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pozyskanych z Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach za 2018 rok.

Na koniec 2018 roku w mieście zamieszkiwało 10 799 dzieci i młodzieży w wieku od 0 do 18 lat. Poniżej 3 r. ż. wychowywało się 1 638 dzieci, a w wieku przedszkolnym (3 - 6 lat) - 2 395 dzieci. Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjum (7 - 15 lat) liczyli 5 212 osób, co stanowiło 48,26 % ogółu dzieci. Pozostała młodzież (16 - 18 lat) licząca 1 554 osób stanowiła 14,4 % populacji w wieku do 18 roku życia.

3.2 Charakterystyka rodzin korzystających ze wsparcia MOPS.

Analizując dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach w latach 2016 – 2018 obserwuje się spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej. Szczegółowe dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące liczby osób i rodzin korzystających ze wsparcia MOPS w stosunku do liczby mieszkańców gminy Tarnowskie Góry.

	2016 rok	2017 rok	2018 rok
Liczba mieszkańców Gminy Tarnowskie Góry	59.194	58.959	58.893

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	3.694	3.048	2.561
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	1.584	1.328	1.178
Liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej	585	458	378

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS za rok 2016, 2017, 2018.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że zarówno liczba mieszkańców gminy, jak i liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej systematycznie maleje. W 2016 roku rodziny z dziećmi stanowiły **36,93 %** wszystkich rodzin objętych wsparciem pomocy społecznej, w 2017 roku – **34,49 %**, natomiast w 2018 roku, to niespełna **32,08 %**.

Rodziny z dziećmi są narażone na wiele trudności związanych z zaspokojeniem wszystkich potrzeb, nie tylko ekonomicznych, ale też emocjonalnych. Ustawa o pomocy społecznej określa powody udzielania wsparcia osobom i rodzinom, które samodzielnie nie są w stanie pokonać trudności życiowych wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Przyczyny i nasilenie trudnych sytuacji życiowych obrazuje poniższa tabela.

Tabela 6. Powody udzielania pomocy rodzinom korzystającym z MOPS Tarnowskie Góry.

Rodzaj problemu w rodzinie	Liczba rodzin		
	2016	2017	2018
Ubóstwo	853	761	603
Bezdomność	80	67	76
Sieroctwo	0	1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	50	54	46
Bezrobocie	749	654	552
Niepełnosprawność	500	487	458
Długotrwała choroba	543	552	588
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	407	376	314
w tym:			
Rodziny niepełne	153	140	145
Rodziny wielodzietne	34	37	30
Przemoc w rodzinie	34	29	20
Alkoholizm	100	112	105
Narkomania	9	14	9
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z Zakładu Karnego	23	18	13
Sytuacja kryzysowa	6	2	2
Zdarzenie losowe	1	3	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS za rok 2016, 2017, 2018.

Z powyższych danych wynika, że na terenie gminy, mimo ogólnych tendencji spadkowych, odnotowuje się wysoki odsetek rodzin wymagających długofalowego wsparcia w aspekcie opiekuńczo-wychowawczym. Brak umiejętności prawidłowego gospodarowania posiadanymi środkami finansowymi powoduje zaburzenie funkcji ekonomicznej rodziny. Zaburzenie to najczęściej wiąże się z deficytami w wypełnianiu funkcji edukacyjnej i socjalizacyjnej, co szczególnie dotyka najmłodszych i najsłabszych członków społeczności lokalnej. Taka aberracja prowadzi do powstawania niepożądanych wzorców zachowań, utrwalanych w warunkach niesprzyjających prawidłowemu rozwojowi.

Na ryzyko trudności życiowych narażone są przede wszystkim rodziny niepełne i wielodzietne. W gminie Tarnowskie Góry większość przypadków stanowią samotne matki, wychowujące dzieci w różnym wieku.

Dysfunkcje występujące w rodzinie powodują, że staje się ona niewydolna wychowawczo, wymaga więc specjalistycznego, profesjonalnego wsparcia instytucji w celu przywróceniu jej prawidłowych funkcji.

4. Oferta gminy Tarnowskie Góry dedykowana rodzinie

4.1 Wychowanie, edukacja i rozwój.

Zaplecze instytucjonalne miasta Tarnowskie Góry stanowi zarówno baza edukacyjna, opiekuńcza, jak i instytucjonalna oraz pozarządowa oferta placówek wspierających. Oferta w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w prawidłowym pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej obejmuje, m.in. pomoc pracownika socjalnego, asystenta rodziny oraz placówek wsparcia dziennego w formie świetlic środowiskowych i świetlicy socjoterapeutycznej.

Tabela 7. Tarnogórskie placówki wsparcia dziennego.

		2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba placówek wsparcia dziennego		3	3	3
w tym prowadzone w formie:	opiekuńczej	2	2	2
	specjalistycznej	1	1	1
Liczba miejsc		85	85	85
Przeciętna liczba korzystających dzieci		60	58	58

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Wydziału Edukacji, Sportu i Zdrowia UM Tarnowskie Góry za rok 2016, 2017, 2018.

W gminie Tarnowskie Góry działalność prowadzą trzy placówki wsparcia dziennego dla 85 dzieci.

W gminie funkcjonuje jeden żłobek publiczny z dwoma oddziałami oraz cztery żłobki niepubliczne. Poniższa tabela zawiera zestawienie opisywanych placówek z ujęciem ilości miejsc oraz odpłatności.

Tabela 8. Tarnogórskie żłobki.

Placówka	Ilość dzieci	Ilość miejsc	Odpłatność rodziców	
			Oplata stała	Wyżywienie (stawka dzienna)
Żłobek publiczny Nr 1 ul. Bema 1 Oddział I ul. Wyszynskiego 135 Oddział II ul. Strzybnicka 3	135	135	292 zł	6 zł
Żłobek Milu Art. ul. Morcinka 26	14	31	640 zł	10 zł
Żłobek Pozytywne Inicjatywy ul. Włoska 20	23	25	300 zł	11,90 zł
Klub Dziecięcy Ego ul. Szwedzka 2b	17	15	650 zł	11 zł
Dzienny opiekun ul. Włoska 20	5	5	300 zł	50 zł (miesięcznie)

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Wydziału Edukacji, Sportu i Zdrowia UM Tarnowskie Góry za rok 2018.

Z powyższej tabeli wynika, że żłobek publiczny w pełni wykorzystuje ilość dostępnych miejsc. Liczba dzieci przebywających w żłobkach niepublicznych wskazuje na potrzeby rodziców w tym obszarze.

Odpowiednie warunki rozwoju dzieci zapewniają również placówki oświatowe. Na terenie miasta funkcjonuje także 18 przedszkoli publicznych, do których uczęszcza 1 863 dzieci. Rodzice ponoszą odpłatność za wyżywienie dzieci w przedszkolu. Dzieci mają zapewniony bezpłatny pobyt do 6 godzin dziennie. Powyżej tego czasu opłata wynosi 1 zł za każdą rozpoczętą godzinę. W gminie prowadzonych jest również 9 przedszkoli niepublicznych, w których przebywa 585 dzieci.

Dane dotyczące liczby przedszkoli oraz liczby dzieci zawiera poniższa tabela.

Tabela 9. Tarnogórskie przedszkola.

Typ placówki	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba miejsc
Przedszkola prowadzone przez gminę Tarnowskie Góry	18	1 863	1 990
Przedszkola prowadzone przez inne podmioty	9	585	654

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Wydziału Edukacji, Sportu i Zdrowia UM Tarnowskie Góry za rok 2018.

Z powyższej tabeli wynika, że zarówno w przedszkolach publicznych jak niepublicznych dostępne są wolne miejsca.

W roku 2018 w Tarnowskich Górach funkcjonowało 15 szkół podstawowych, w tym 3 szkoły prowadzone przez inne podmioty.

Tabela 10. Tarnogórskie szkoły podstawowe.

Typ placówki	Liczba placówek	Liczba uczniów
Szkoły Podstawowe prowadzone przez gminę Tarnowskie Góry	12	4 509
Szkoły Podstawowe prowadzone przez inne podmioty	3	473

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Wydziału Edukacji, Sportu i Zdrowia UM Tarnowskie Góry za rok 2018.

Uczniowie Szkół Podstawowych mają możliwość ubiegania się o wsparcie materialne o charakterze socjalnym. W 2018 roku stypendia uzyskało 428 uczniów, a 11 uczniów otrzymało zasiłek szkolny. Całkowity koszt przyznanych świadczeń wyniósł 270 574, 75 zł Gmina Tarnowskie Góry przeznaczyła również kwotę 25 000 zł na stypendia za wyniki w nauce dla 173 uczniów.

Gmina promuje także uczniów szkół różnych szczebli za osiągnięte wysokie wyniki sportowe w międzynarodowym współzawodnictwie sportowym lub krajowym współzawodnictwie sportowym. W 2018 roku przyznano stypendia sportowe 45 uczniom na łączną wysokość 106 690 zł. Równocześnie, w tym samym roku, 76 uczniów otrzymało jednorazowe wyróżnienia i nagrody za osiągnięte wysokie wyniki sportowe o łącznej wartości 69 567 zł.

Placówki oświaty, poza działaniami statutowymi, prowadzą dodatkowe zajęcia celem kompensowania deficytów edukacyjnych dzieci. Oferta zajęć pozalekcyjnych stanowi alternatywną formę spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań: zajęcia sportowe, wyjazdy na basen, kółka przedmiotowe, kółka zainteresowań, zajęcia z zakresu poradnictwa edukacyjno-zawodowego, wyjazdy do kina, wyjazdy na wycieczki.

Gmina Tarnowskie Góry mocno wspiera działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży. W obszarze zdrowia finansuje np. program szczepień ochronnych przeciw brodawczakowi ludzkiemu HPV dla 13-letnich dziewcząt oraz badanie zawartości ołowiu u 9-letnich dzieci w związku ze skażeniem środowiska. Najbardziej narażone na zachorowanie dzieci korzystają z dofinansowania na wyjazdy w ramach „zielonej szkoły”.

Gmina wspiera także działania o charakterze profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Przykładem takich działań są festyny profilaktyczne realizowane w ramach kampanii „Postaw na rodzinę”, na które gmina w 2018 roku przeznaczyła 12 tysięcy złotych, czy też programy, warsztaty, pogadanki i prelekcje prowadzone w szkołach różnego szczebla, na które gmina przeznacza ponad 94 tys. zł rocznie. Rodziny borykające się z problemem uzależnienia, przemocy lub innych czynników powodujących zaburzenie prawidłowego funkcjonowania emocjonalnego, poznawczego, behawioralnego mogą skorzystać z kompleksowej pomocy terapeutycznej w ramach dotowanych przez gminę programów terapeutycznych w Tarnogórskim Ośrodku Terapii Uzależnień, Profilaktyki i Pomocy Psychologicznej jak: program dla osób współuzależnionych i dotkniętych przemocą, program dla osób z syndromem DDA, program pogłębiony dla osób uzależnionych, program dla dzieci z zaburzeniami koncentracji i uwagi, program Fred Goes Net dla rodziców dzieci eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi.

4.2 Kultura, sport, rekreacja.

Gmina Tarnowskie Góry posiada atrakcyjną ofertę w zakresie możliwości spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi. Każdego roku w mieście odbywa się szereg imprez o charakterze kulturalnym adresowanym dla mieszkańców. Gmina udziela dotacji na wydarzenia kulturalne, organizowane przez tarnogórskie stowarzyszenia i fundacje m.in: Muzyczne zabytki; Przeglądy Muzyki Klasycznej dla Dzieci i Młodzieży „Klasycznie – Artystycznie”; rozwijanie artystycznych pasji młodych tarnogórzan „Tu jest moje miejsce. Tu jest mój dom”; kino plenerowe; Moje miejsce na Ziemi - artystyczne inspiracje; „Tarnogórskie Klimaty. Warsztaty i wystawy na Rynku”; Harcerska Kultura; Dni

dziedzictwa; Tarnogórskie Wielopokoleniowe Warsztaty Artystyczne; Salezjański Piknik Rodzinny; Rycerski Dzień Dziecka; Dobranocka w plenerze na pożegnanie wakacji; Warsztaty rekonstrukcyjne; Konkurs „Muzykujące Rodziny”; Muzyczna wiosna w św. Marcynie; Letnie pociągi turystyczne na Górnośląskich Kolejach Wąskotorowych; Teatralne Parkowanie; Gra Miejska „Śladami Blanki de Paiva”; Tarnogórski Rajd Pieszo - Rowerowy.

Tarnowskie Góry są miastem przyjaznym dla rodzin z dziećmi. W mieście funkcjonują nowoczesne obiekty ze strefami rekreacyjnymi takie jak Park Wodny czy Hala Sportowa. Dostępność do dóbr kultury i sztuki zapewniona jest przez m.in. przez Muzeum, Tarnogórskie Centrum Kultury i Miejską Bibliotekę Publiczną. Gmina inwestuje w budowę nowych placów zabaw, siłowni outdoorowych oraz stref ruchu i wypoczynku. W mieście organizowane są imprezy dla rodzin z dziećmi, festyny, pikniki. W ramach Akcji Lato w Mieście, gmina przeznaczona środki na organizację wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży. Na Hali Sportowej odbywa się 9 turnusów, każdy dla 60 dzieci. Półkolonie obejmują 3 turnusy dla 45 dzieci każdy i 1 turnus dla 20 dzieci. Tarnogórskie Centrum Kultury organizuje 4 dwutygodniowe turnusy dla 30 dzieci każdy. W ramach Akcji Zima w Mieście na Hali Sportowej odbywają się 2 turnusy dla 60 dzieci każdy, TCK organizuje 4 turnusy tygodniowe dla 30 dzieci każdy. Szkoły podstawowe w ramach tego przedsięwzięcia otrzymują dofinansowanie na organizację ferii zimowych. Działaniem tym obejmują łącznie 900 dzieci. W ramach projektu „walka z uzależnieniami przez sport”, w okresie zimowym dzieci i młodzież do 19 roku życia mogą nieodpłatnie korzystać z lodowiska dostępnego w centrum miasta.

Każdego roku Burmistrz Miasta udziela wsparcia finansowego dla rozwoju sportu w Tarnowskich Górach w ramach dotacji celowych dla tarnogórskich klubów sportowych. Ogłaszane są konkursy na tworzenie warunków technicznych dla rozwoju kultury fizycznej, w tym utrzymania i funkcjonowania bazy sportowej oraz prowadzenie różnorodnych zajęć sportowych i sportowo - rekreacyjnych dla różnych grup wiekowych uczestników. Ponadto przekazywane są dotacje w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej mające na celu promocję aktywnego trybu życia oraz zachęcenie mieszkańców do podejmowania aktywności w różnych dyscyplinach sportowych.

Gmina Tarnowskie Góry realizuje program pomocowy dla rodzin wielodzietnych - „Rodzina 5+”. Celem programu jest wsparcie rodzin wielodzietnych poprzez ułatwienie jej członkom dostępu do szerokiego wachlarza produktów i usług oraz dóbr kultury. Adresatami programu „Rodzina 5+” są rodziny posiadające troje lub więcej dzieci zamieszkujące na

terenie Gminy Tarnowskie Góry. Na dzień 28 luty 2019 roku programem objęto 3 200 osób z 600 rodzin.

4.2.1 Działalność Tarnogórskiego Centrum Kultury

Tarnogórskie Centrum Kultury jest samorządową instytucją kultury. W ramach swojej działalności podejmuje szereg działań na rzecz promocji kultury, szczególnie w takich dziedzinach jak: kino, muzyka, taniec, sztuki plastyczne, teatr oraz różnego rodzaju działania animacyjno - kulturalne. Wszystkie realizowane przez TCK zadania są wzbogacone programami edukacyjnymi. Tarnogórskie Centrum Kultury, wypracowało już swój stały repertuar, który cieszy się dużym zainteresowaniem, jednak instytucja wciąż sięga po innowacyjne rozwiązania uwzględniając opinie publiki, wysłuchując pomysłów, inicjatyw społecznych, szuka trendów współczesnego świata kultury i sztuki.

Tarnogórskie Centrum Kultury prowadzi działalność muzyczną, kinową, teatralną, plastyczną, taneczną oraz literacką. W ramach działalności muzycznej działa amatorski ruch muzyczny, w skład którego wchodzi różnego rodzaju zespoły muzyczne koncertujące na terenie gminy. Działalność kinowa opiera się głównie na seansach filmowych miejskiego kina Olbrzym oraz dyskusyjnym klubie filmowym. Działalność plastyczna prowadzona jest w oparciu o galerię sztuki współczesnej „Przytyk”, punkt sztuki – miejsce aktywnych działań twórczych, program który dostosowany jest do różnych grup wiekowych oraz umiejętności i zainteresowań uczestników oraz pracownia ceramiki i małej rzeźby, w warsztatach której w 2018 roku udział wzięło 193 osób. Działalność teatralna opiera się na realizacji różnorodnych form teatralnych oraz przedstawieniach dla dzieci. Czołowym wydarzeniem oferty kulturalnej są cykliczne spektakle dla najmłodszych „Niedzielny poranek z bajką”. Nowością są warsztaty teatralne dla dzieci i rodziców. Działalność taneczna w głównej mierze opiera się na prowadzeniu zajęć stałych, w różnych grupach wiekowych. Na terenie TCK działa 10 grup tanecznych dla dzieci i młodzieży, w zajęciach których uczestniczy łącznie 208 osób.

W ramach działań repertuarowych realizowany jest szereg projektów kulturalnych takich jak:

- Miejska Akademia Filmowa Olbrzym – oferta edukacyjna dla szkół podstawowych i szkół średnich, czyli pokazy najnowszych tytułów filmowych, poprzedzone krótkimi wykładami specjalistów;

- Teatralne Harcowanie – warsztaty teatralne dla najmłodszych dzieci wraz z rodzicami prowadzone przez aktora;
- Tarnogórski Klub Taty – inicjatywa zrzeszająca ojców polegająca na stworzeniu przestrzeni do wymiany doświadczeń rodzicielskich
- Silver Kids – zajęcia instrumentalno-wokalne dla dzieci oparte na repertuarze muzyki dawnej;
- zajęcia taneczne dla dzieci w dzielnicach: Repty Śląskie, Strzybnica, Opatowice, Lasowice;
- koncerty plenerowe – organizacja występów artystów lokalnych oraz przedstawicieli ogólnopolskiej sceny muzycznej przy siedzibie Tarnogórskiego Centrum Kultury.

W 2018 roku Tarnogórskie Centrum Kultury wzięło udział w programach i projektach realizowanych w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Tarnowskich Górach. W ramach dofinansowania zrealizowano wydarzenia dedykowane rodzinom z dziećmi takie jak: Akcja Zima w Mieście, Akcja Lato w Mieście, Przegląd filmów o tematyce uzależnień „Żyć mocniej...?”, Dzień dziecka, festyn bezalkoholowy „Postaw na rodzinę”, Mikołaj na Rynku.

TCK podejmuje się współorganizacji obchodów Dni Miasta Tarnowskie Góry oraz organizuje szereg imprez towarzyszących m.in: Pochód Gwarkowski, kiermasz sztuki i rzemiosła artystycznego, art.eria.tg - wizerunki.

Rok 2018 dla instytucji był również okresem modernizacji przestrzeni użytkowych. W wyniku tych działań obiekt stał się miejscem bardziej przyjaznym dla odbiorców oraz pozwalającym uczestniczyć w zajęciach w profesjonalnych i bezpiecznych salach warsztatowych. W ramach tych działań w TCK powstała pracownia plastyczna oraz sala szkoleniowa przeznaczona na warsztaty chóralne, animacje oraz organizację zajęć językowych.

Szacunkowa ilość osób uczestniczących w wydarzeniach w 2018 roku wyniosła: zajęcia stałe w TCK - 1 716 osób; wydarzenia w obiektach TCK - 51 821 osób; imprezy zamiejscowe (plenery, kościoły, inne instytucje) - 53 650 osób.

Tarnogórskie Centrum Kultury oprócz swojej głównej siedziby, mieszczącej się w centrum miasta, działalność kulturalną i animacyjną prowadzi również w czterech mniejszych placówkach, znajdujących się w dzielnicach: Lasowice, Repty Śląskie, Strzybnica i Opatowice. W każdym z tych miejsc realizowany jest bogaty i ciekawy program kulturalny, który dostosowany jest do potrzeb mieszkańców w różnym wieku i o różnych

zainteresowaniach. Oferta skierowana dla dzieci i młodzieży to m.in. warsztaty plastyczne, muzyczne, taneczne i animacyjne.

4.2.2 Miejska Biblioteka Publiczna

Miejska Biblioteka Publiczna im. Bolesława Lubosza w Tarnowskich Górach jest samorządową instytucją kultury miasta Tarnowskie Góry, wyodrębnioną pod względem prawnym i ekonomiczno - finansowym.

Misją Biblioteki jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych mieszkańców. Biblioteka organizuje i zapewnia dostęp do literatury polskiej oraz światowej, służy zaspokajaniu potrzeb kulturalnych, oświatowych, informacyjnych społeczeństwa oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Ważnym obszarem działalności jest tworzenie warunków i umacnianie nawyków czytelniczych wśród dzieci od lat najmłodszych oraz podejmowanie działań wynikających z potrzeb mieszkańców Tarnowskich Gór w formie wystaw, wernisaży, spotkań autorskich, konkursów etc.

W 2018 roku w ramach kampanii „Postaw na Rodzinę” w miejskiej bibliotece publicznej odbyły się liczne warsztaty teatralne, spotkania autorskie, „rodzinne czytanie”, pikniki z okazji dnia dziecka i pożegnanie lata, akademie małych naukowców, spektakle teatralne, warsztaty ceramiczne i rękodzieła oraz terenowa gra miejska.

Filie biblioteczne znajdują się w Lasowicach, Bobrownikach Śląskich, Strzybnicy, Osadzie Jana, Reptach Śląskich, Starych Tarnowicach i Pniowcu. Biblioteka posiada atrakcyjną ofertę dla rodzin z dziećmi.

4.3 Zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach wspiera rodziny z dziećmi realizując szereg różnorodnych zadań. Wachlarz działań można podzielić na dwa główne obszary: wsparcie materialne i pozamaterialne. Świadczenia pieniężne realizowane są na podstawie ustawy o pomocy społecznej i głównie przyjmują formę zasiłków okresowych, celowych i celowych specjalnych. Ośrodek realizuje także programy i projekty rządowe oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej m.in.:

- Program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2014 - 2018
- Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym
- Zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłków rodzinnych

- Świadczenia opiekuńcze
- Świadczenia „Za życiem”
- Świadczenie wychowawcze (500+)
- Świadczenie „Dobry start” (300+)
- Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego
- Dodatki mieszkaniowe i energetyczne
- Karta Dużej Rodziny.

Świadczenia niepieniężne realizowane są na podstawie ustawy o pomocy społecznej, zaliczają się do nich m.in.:

- praca socjalna
- interwencja kryzysowa
- poradnictwo specjalistyczne
- prowadzenie Zespołu Mieszkań Chronionych
- realizacja projektów socjalnych np. projekt „Szlakiem wiedzy i kultury”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizując zadania wynikające z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zatrudnia asystentów rodziny, którzy pomagają rodzinom z dziećmi prawidłowo wypełniać funkcje opiekuńczo-wychowawcze. Poniższa tabela przedstawia zakres wsparcia asystenturą rodzin w gminie Tarnowskie Góry.

Tabela 11. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny.

Rok		2016 r.	2017r.	2018r.
Liczba rodzin, które korzystały z asystentury	Ogółem	51	53	50
	w tym: zobowiązane przez Sąd	15	17	19
Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny w okresie:	do 3 miesięcy	6	13	5
	od 3 do 12 miesięcy	20	13	18
	powyżej 12 miesięcy	25	27	27
Liczba rodzin, z którymi asystent	Ogółem:	21	24	16

zakończył pracę	w tym:	ze względu na osiągnięcie efektów	8	14	4
		ze względu na zaprzestanie współpracy	8	8	6
		ze względu na brak efektów	5	2	5
		ze względu na zmianę metody pracy	0	0	1

Źródło: : opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS za rok 2016, 2017, 2018.

Dokonując analizy danych zawartych w powyższej tabeli, obserwuje się, że liczba rodzin objętych wsparciem asystenta w latach 2016 – 2018 jest porównywalna i tylko nieznacznie się waha. W 2018r. powyżej 12 miesięcy z asystentem rodziny współpracowało 27 rodzin. Jest to okres, w którym wypracowuje się trwałe zmiany w funkcjonowaniu rodziny.

W 2018 roku asystenci zakończyli współpracę z 16 rodzinami. Zakończenie współpracy z asystentem, w roku 2016 i 2017 odbywało się najczęściej ze względu na osiągnięcie efektów, bądź zaprzestanie współpracy, natomiast w roku 2018, ze względu na zaprzestanie współpracy. Dobrowolność przystąpienia do współpracy z asystentem pozwala rodzinie na jej zaprzestanie w dowolnym momencie, nawet wtedy, gdy asystent widzi potrzebę dalszego wsparcia rodziny. Rodzina może ponownie wystąpić z prośbą o pomoc asystenta w rozwiązywaniu trudności, z którymi sobie nie radzi.

W 2018 roku, w porównaniu do poprzednich lat, odnotowano wzrost rodzin współpracujących z asystentem, zobligowanych do tego przez Sąd. Stanowiły one większość, bo aż 19 rodzin.

Rodziny objęte asystenturą dotknięte są przede wszystkim trudnościami związanymi z bezradnością w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jednak problemy te często wydają się być wtórne do wielu innych. Są nimi: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność dziecka lub/i osoby dorosłej, uzależnienia, przemoc, problemy lokalowe. Rozkład najważniejszych trudności rodzin wspieranych obrazuje poniższa tabela.

Tabela 12. Główne trudności rodzin objętych wsparciem asystentów.

Lp.	Główne problemy rodzin wspieranych	Liczba rodzin 2016 r.	Liczba rodzin 2017 r.	Liczba rodzin 2018 r.
1.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	51	51	49
2.	Problemy lokalowe	36	25	20
	w tym:			
	eksmisja	18	2	2
	w tym			
	wyrok sądowy o eksmisję	2	2	1
	zagrożenie eksmisją	16	1	1
	mała powierzchnia użytkowa lokalu	14	14	9
	zamieszkiwanie co najmniej dwóch rodzin	8	5	2
	trudne warunki sanitarne	8	8	6
	pobyt w ZMCH	3	1	6
3.	Ubóstwo	37	9	12
4.	Bezrobocie	38	19	23
5.	Niepelnosprawność	38	27	13
	w tym:			
	dzieci	23	17	12
	osoby dorosłe	15	17	4
6.	Uzależnienia (substancje psychoaktywne)	16	19	24
7.	Przemoc	18	19	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie kwartalnych sprawozdań asystentów za rok 2016, 2017, 2018.

W 2018r. uzależnienia, bezrobocie oraz trudności lokalowe były dominującymi czynnikami destabilizującymi życie rodziny. Przemoc, niepełnosprawność i ubóstwo stanowiły kolejne dysfunkcje, którymi obciążone były rodziny wspierane. Aprecjacja problemów w rodzinach warunkowała ich bezradność w obszarze opiekuńczo-wychowawczym.

Rodziny objęte wsparciem asystentów niejednokrotnie borykały się z rozwiązywaniem jednocześnie kilku problemów. Taka sytuacja powoduje demobilizację w podejmowaniu jakichkolwiek działań zmierzających do poprawy sytuacji rodziny wspieranej.

Wśród rodzin wspieranych obserwuje się występowanie problemów dotyczących zaburzeń psychicznych i intelektualnych, niejednokrotnie niezdiagnozowanych przez lekarzy specjalistów. Przekłada się to na trudności we wzajemnym funkcjonowaniu dzieci i rodziców.

Ważnym aspektem wspierania rodziców jest pomoc w podjęciu decyzji o chęci wychowywania dzieci oraz realizacji celów wynikających z takiej decyzji. Wspieranie ma sens tam, gdzie problemy występują ale między rodzicami a dziećmi istnieje lub ma szansę wytworzyć się więź. W sytuacji kiedy rodzice nie chcą lub nie potrafią wychowywać dzieci, naraża się je na krzywdę i przedmiotowe traktowanie.

Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci umieszczonych i opuszczających pieczę zastępczą.

Tabela 13. Liczba dzieci umieszczonych i opuszczających pieczę zastępczą

Pieczą zastępczą	2016 rok	2017 rok	2018 rok
Liczba dzieci/młodzieży z terenu Gminy Tarnowskie Góry przebywających w pieczy zastępczej	73	75	77
Liczba dzieci/młodzieży umieszczonych w pieczy	22	20	8
Liczba dzieci opuszczających pieczę zastępczą	11	8	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MOPS za rok 2016, 2017, 2018.

Z powyższej tabeli wynika, że liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2018r. ma najniższą wartość. Na taki stan rzeczy wpłynął fakt podejmowania współpracy rodzin wykazujących trudności w obszarze opiekuńczo - wychowawczym z asystentem rodziny. Rodzice wykazywali gotowość do zmian oraz chęć przyjęcia preferowanych wzorców zachowań i tym samym zapobiegli rozdzieleniu rodziny. Zabezpieczanie dzieci w pieczy zastępczej dokonuje się tylko wtedy, gdy rodzice nie rokują poprawy swoich umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz narażają dzieci na niebezpieczeństwo utraty zdrowia i życia poprzez prezentowanie niewłaściwych postaw rodzicielskich.

W 2018r. asystenci współpracowali z 7 rodzinami, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Pięć rodzin zaprzestało kontaktu z asystentem i tym samym nie wyraziło chęci powrotu dzieci do rodziny biologicznej. Jedna rodzina odzyskała dziecko z pieczy zastępczej, a kolejna cały czas ma nadzieję na powrót dzieci do rodziny.

W celu wspierania rodziny, dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówki te współpracują z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Uczestnictwo dzieci w zajęciach jest nieodpłatne i dobrowolne.

4.4 Działalność organizacji pozarządowych i grup parafialnych.

Ważną rolę we wspieraniu rodzin oraz pomocy dzieciom pełnią organizacje pozarządowe, które świadczą pomoc w ramach swoich działań statutowych. Na terenie Gminy prężnie działa wiele stowarzyszeń. Wymienić można między innymi takie organizacje jak: Stowarzyszenie Pomocy Uzależnionym i ich Bliskim „Falochron”, Polskie Centrum Mediacji, Stowarzyszenie „Serdeczni”, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Klub Abstynentów „Jutrzenka”, Stowarzyszenie „Plasterek”, Stowarzyszenie „Góry Kultury”, Stowarzyszenie „Prometeusz”, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej. Oferta organizacji pozarządowych działających na terenie naszej gminy jest bogata, począwszy od pikników rodzinnych, festynów, rajdów rowerowych, aż po profesjonalną pomoc terapeutyczną dedykowaną rodzinie, która może mieć formę terapii indywidualnej lub rodzinnej, psychoedukacji, mediacji etc.

Nie można pominąć organizacji i grup przykościelnych, które także posiadają ofertę różnorodnych zajęć dla rodzin z dziećmi.

5. Cele programu i planowane do realizacji zadania.

Cel główny:

ZINTEGROWANY SYSTEM WSPARCIA NA RZECZ RODZINY

Cel szczegółowy 1:

➤ *Wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych*

Zadania:

1. Zapewnienie rodzinom wsparcia asystenta rodziny, polegającego na pomocy w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem zasobów i możliwości rodziny, zasobów lokalnych oraz instytucjonalnych;
2. Prowadzenie pracy socjalnej ukierunkowanej na wspieranie rodziny z problemami opiekuńczo- wychowawczymi;
3. Wsparcie rodziny poprzez prowadzenie placówek wsparcia dziennego;
4. Realizacja programów i projektów adresowanych do rodzin z dziećmi;
5. Wsparcie kobiet w ciąży powikłanej oraz rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi poprzez koordynowanie działań umożliwiających uzyskanie pomocy z zakresu poradnictwa medycznego, rodzinnego i socjalnego;
6. Pozyskiwanie rodzin wspierających.

WSKAŹNIKI

- liczba rodzin z dziećmi objętych pracą socjalną;
- liczba dzieci w rodzinach objętych pracą socjalną;
- liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny;
- liczba rodzin zobligowanych do współpracy z asystentem rodziny przez Sąd Rodzinny;
- liczba placówek wsparcia dziennego;
- liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży;
- liczba dzieci korzystających z zajęć w placówkach wsparcia dziennego;
- liczba zrealizowanych projektów i programów, których adresatami są rodziny z dziećmi;

- liczba dzieci i rodzin, które wzięły udział w programu i projektach;
- liczba wydanych Kart Dużej Rodziny;
- liczba rodzin wspierających;

REALIZATORZY

MOPS, Wydział Edukacji, Sportu i Zdrowia UM, Wydział Kultury, Turystyki i Promocji Miasta UM.

Cel szczegółowy 2

- *Poprawa sytuacji socjalno-bytowej rodzin z dziećmi*

Zadania:

1. Wsparcie finansowe i rzeczowe dla rodzin z dziećmi będących w trudnej sytuacji materialnej;
2. Rozwój infrastruktury mieszkaniowej ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z dziećmi;
3. Prowadzenie mieszkań chronionych dla rodzin z dziećmi;
4. Realizacja rządowego programu „Posiłek w domu i w szkole”.

WSKAŹNIKI

- liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą finansową MOPS;
- liczba dzieci w rodzinach objętych pomocą finansową;
- liczba wydanych kart FEAD dla rodzin z dziećmi;
- liczba mieszkań komunalnych przydzielonych rodzinom z dziećmi;
- liczba mieszkań socjalnych przydzielonych rodzinom z dziećmi;
- liczba nowych mieszkań komunalnych;
- liczba mieszkań chronionych przydzielonych rodzinom z dziećmi;
- liczba rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia w postaci mieszkania chronionego;

REALIZATORZY:

MOPS, Wydział Gospodarki Lokalowej UM, organizacje pozarządowe.

Cel szczegółowy 3

- *Wspieranie edukacji i rozwoju dzieci i młodzieży*

Zadania:

1. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez pomoc finansową i rzeczową uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej;
2. Promowanie i wspieranie uzdolnionych uczniów;
3. Wzbogacanie oferty edukacyjnej szkół i placówek oświatowych – zajęcia pozalekcyjne;
4. Wsparcie rodzin z dziećmi poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3
5. Wsparcie rodzin z dziećmi poprzez zapewnienie opieki i rozwoju dzieci w przedszkolach.

WSKAŹNIKI

- liczba uczniów, którym przyznano stypendium szkolne o charakterze socjalnym;
- liczba uczniów, którzy otrzymali zasiłek szkolny;
- liczba uczniów objętych programem stypendialnym lub wyróżnionych przez Burmistrza Miasta
- liczba i rodzaj zajęć pozalekcyjnych realizowanych przez placówki oświatowe;
- liczba uczniów korzystających z zajęć pozalekcyjnych;
- liczba miejsc dla dzieci do lat 3 w żłobku;
- liczba miejsc w przedszkolach.

REALIZATORZY

Wydział Edukacji, Sportu i Zdrowia UM.

Cel szczegółowy 4

- *Organizowanie czasu wolnego dla rodzin z dziećmi*

Zadania:

1. Umożliwienie dzieciom i młodzieży udziału w imprezach i zajęciach organizowanych w ramach zimowego oraz letniego wypoczynku;

2. Działalność klubów sportowych, stowarzyszeń oraz organizacji pozarządowych promujących kulturę fizyczną i sport;
3. Wspieranie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych dla mieszkańców miasta Tarnowskie Góry;

WSKAŹNIKI

- liczba tarnogórskich placówek biorących udział w akcji „Lato w mieście” i „Zima w mieście” oraz liczba zajęć prowadzonych w tych instytucjach;
- liczba dzieci, które skorzystały z zajęć organizowanych przez placówki w ramach akcji „Lato w mieście” i „Zima w mieście”;
- liczba podmiotów otrzymujących dotacje na realizację zadania publicznego w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- liczba podmiotów otrzymujących dotacje na realizację zadania z zakresu profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie o charakterze imprez rodzinnych, festynów, pikników itp.
- liczba i rodzaj imprez sportowych realizowanych na terenie miasta

REALIZUJĄCY:

Wydział Edukacji Sportu i Zdrowia UM, Wydział Kultury, Turystyki i Promocji Miasta UM, organizacje pozarządowe.

Cel szczegółowy 5

- *Współpraca na rzecz wsparcia prawidłowego funkcjonowania rodziny*

Zadania:

1. Współpraca przedstawicieli instytucji, organizacji oraz innych podmiotów i osób działających na rzecz dziecka i rodziny;
2. Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zgodnie z Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Tarnowskich Górach;
3. Działania w zakresie profilaktyki i leczenia uzależnień w tym realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Tarnowskich Górach (prowadzenie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego, organizowanie i wspieranie realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami)

4. Działalność organizacji pozarządowych i grup parafialnych na rzecz rodzin z dziećmi;
5. Udział w programie w ramach modelu wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin pn. „Kooperacje 3D”.

WSKAŹNIKI

- liczba spotkań przedstawicieli instytucji, organizacji oraz innych podmiotów i osób działających na rzecz dziecka i rodziny;
- liczba „Niebieskich Kart” prowadzonych w rodzinach z dziećmi;
- liczba „Niebieskich Kart”, w których dziecko wskazane jest jako osoba doświadczająca przemocy w rodzinie;
- liczba wniosków o zobowiązanie do leczenia uzależnienia w rodzinach z dziećmi;
- liczba programów i projektów profilaktycznych;
- liczba spotkań w ramach realizacji projektu „Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin”
- liczba rodzin objętych wsparciem w ramach projektu „Kooperacje 3D”.

REALIZATORZY:

GKRPA, MOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, grupy parafialne

Cel szczegółowy 6

- *Profesjonalizacja działań w obszarze wspierania rodziny*

Zadania:

1. Udział przedstawicieli współpracujących instytucji w szkoleniach, warsztatach;
2. Organizowanie szkoleń dla rodzin wspierających.

WSKAŹNIKI

- liczba szkoleń, warsztatów i superwizji;
- liczba osób biorących udział w szkoleniach, warsztatach, superwizji;
- liczba szkoleń przeprowadzonych dla rodzin wspierających;
- liczba rodzin wspierających biorących udział w szkoleniach.

REALIZATORZY

MOPS

6. Monitoring i ewaluacja

W celu dokonania obiektywnej oceny stopnia realizacji programu oraz wskaźnika poziomu podjętych działań i realizacji planowanych przedsięwzięć niezbędne jest prowadzenie monitoringu i dokonywanie ewaluacji. Dzięki systematycznej ewaluacji możliwe będzie uzyskanie informacji w jakim stopniu zrealizowano cele szczegółowe programu. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach będzie monitorował poziom realizacji zaplanowanych działań na podstawie informacji uzyskanych od pozostałych realizatorów Gminnego Programu Wspierania Rodziny. Systematyczny proces monitorowania będzie prowadzony w formie corocznego sprawozdania z realizacji programu. Sprawozdanie przedstawiane będzie Radzie Miejskiej w Tarnowskich Górach każdego roku do końca marca za rok poprzedni.

7. Źródła finansowania

Finansowanie programu odbywać się będzie ze środków:

- budżetu gminy Tarnowskie Góry;
- dotacji z budżetu państwa;
- funduszy Unii Europejskiej;
- innych środków pozyskanych w ramach konkursów dotacyjnych.

Podsumowanie

Na podstawie przedstawionej diagnozy, można stwierdzić, że w przypadku utrzymywania się obecnej dynamiki zmian liczby mieszkańców miasta, realizacja prognoz oznaczać może ubytek stanu populacji. Grupą docelową programu powinny być rodziny z dziećmi, wymagające pomocy w zakresie rozwiązywania bieżących trudności, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy w formie instytucjonalnej – bezpłatnego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, psychoterapii i mediacji. Wyплаты świadczeń wychowawczych w ramach rządowego Programu „Rodzina 500+”, wpłynęły na zdecydowaną poprawę sytuacji ekonomicznej rodzin. W zakresie wsparcia udzielanego przez MOPS również można zaobserwować tendencję spadkową wśród osób wnioskujących o pomoc z powodu ubóstwa. Widoczny jest natomiast wzrost zainteresowania osób korzystających z MOPS pomocą w postaci wyspecjalizowanych form wsparcia np. psychoterapii, pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, mediacji. Wzrasta również liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny. Tarnowskie Góry to miasto przyjazne rodzinom. Stale rozbudowywana jest oferta miasta na rzecz rodziny, w szczególności poprzez rozwój infrastruktury, szerszy dostęp do tanich lub bezpłatnych usług skierowanych do rodzin. Dostępna jest także szeroka oferta imprez rekreacyjno-turystycznych oraz kulturalnych dla tarnogórskich rodzin, w tym skierowana także do dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem okresów wakacyjnych i zimowych przerw w nauce. W Tarnowskich Górach działają także kluby sportowe zapewniające dostęp do szerokiej oferty w zakresie aktywności sportowej i kultury fizycznej. Tarnowskie Góry oferują także szereg programów profilaktycznych i socjalnych, z których mogą skorzystać m.in. rodziny, u których występują problemy związane z uzależnieniami lub przemocą.

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia dzieci i ich rodzin. Nadrzędnym celem programu są działania ukierunkowane na wspieranie rodzin z problemami, stworzenie im możliwości do samodzielnego wyjścia z sytuacji kryzysowej. Priorytetowo wykorzystuje się w pracy z rodzinami ich własną aktywność i wewnętrzny potencjał w zdobywaniu nowych umiejętności, które umożliwią im prawidłowe funkcjonowanie między innymi na płaszczyźnie opiekuńczo – wychowawczej.

Wsparcie ze strony instytucji oraz organizacji pozarządowych odgrywa kluczową rolę, gdyż niejednokrotnie rodziny będące w sytuacji problemowej nie są w stanie jej pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Dlatego też program zakłada

doskonalenie systemu współpracy między instytucjami dążącymi do osiągnięcia wspólnego celu, jakim jest przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodziny w społeczeństwie.

Na podstawie przedstawionej diagnozy jak również oceny wykonania programu, realizowanego w latach 2016-2018, zawartej w rocznych sprawozdaniach, rekomenduje się:

- rozbudowanie oferty wsparcia w ramach pracy środowiskowej, nakierowanej na poprawę funkcjonowania rodziny,
- wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji poprzez stałe rozwijanie bezpłatnego poradnictwa, wsparcia specjalistycznego i usług asystenckich na rzecz rodzin przeżywających trudności,
- rozwój wyspecjalizowanych usług takich jak psychoterapia, mediacja w związku ze stałym wzrostem zapotrzebowania na ten rodzaj usług,
- wspieranie działań sprzyjających godzeniu przez mieszkańców Tarnowskich Gór ról społecznych np. rodzica i pracownika przy wykorzystaniu oferty instytucjonalnej
- dalsze wspieranie rodzin wielodzietnych w ramach realizowanych programów,
- wspieranie inicjatyw służących zachęcaniu do aktywnego spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, w tym także w ramach „Akcji lato w mieście” i „Akcji zima w mieście”,
- rozwijanie działań, zmierzających do poprawy jakości życia, wyrównywania szans rodzin najuboższych, głównie poprzez udzielanie wsparcia finansowego,
- wzmocnienie działań profilaktycznych w zakresie uzależnień i przemocy, poprzez realizację programów, skierowanych do rodzin, dzieci i młodzieży.

Celowe jest kontynuowanie działań mających na celu podniesienie efektywności systemu wsparcia dziecka i rodziny w Gminie Tarnowskie Góry poprzez rozwijanie lokalnego systemu wsparcia rodziny. Priorytetem programu jest praca z rodziną naturalną, która powinna zapewnić każdemu dziecku możliwość stabilnego, trwałego rozwoju przy wykorzystaniu rodzinnego środowiska wychowawczego. Koniecznością jest interdyscyplinarne, wielosektorowe prowadzenie kluczowych działań założonych w niniejszym programie w oparciu o istniejący i stale rozbudowywany system wsparcia, w celu weryfikowania i aktualizowania przyczyn, problemów i trudności, jakich doświadczają tarnogórskie rodziny oraz minimalizacji ich negatywnych skutków wynikających z niepełnosprawności członków rodziny, uzależnienia czy bezradności opiekunów - wychowawczej.